

מיכחבים

החיים אינם פיקניק

עוד לזכרו של משה אישכיסית
(לב גדול נדס', העולם הזה 22.7.87 ואילך).

בזמנו טען לפני משה, שהחיים אינם פיקניק, מדוע כי אי אפשר ליהנות מהם: אסור לשתות אלכוהול; לזלול אוכל טעים; לעשן... ולבסוף אתה עוד עלול לחטוף איירס מעקיצת יתוש.

נוכח הומור מאקאברי כזה לא פלא שפעם חיברתי לו את השורות הבאות:

החיים נוצרו כדי לחיות.

והמוות נוצר כדי למות.

לכן זה חטא

מזישה'לה הבין היטב את משמעות השורות

וביקשני לרשום אותן למזכרת עבורו.

ואולי עוד לא מאוחר לחרוט על קיברו:

פה נח

משה אישכיסית

שמת לחיות

זאב שלובבסקי, תל-אביב

יש מקום כזה

על מיקומה של טימבוקטו (מונו-
לוג', העולם הזה 5.8.87).

השחקן אברהם רונאי מספר שלפני עלותו ארצה היתה פלשתינה בשבילו, כמו טימבוקטו. כעבר כבר נתקלתי במטבע'לשון זה ואני תמדה אם בכלל קיים מקום כזה. או שזה סתם כינוי למקום שכוח'אל בוכות צילצולו: טיס-בוק' טו:

קיים מקום כזה והוא מצוי באיזור נידח בלב המדינה המערב-אפריקאית מאל' ב' פיתחו של המידבר המרכז-אפריקאי וב' מרחק של 1200 קילומטר מן האוקיינוס ה' אטלנטי. טימבוקטו, המונה כיום כ-10 אל' המורמונים, נודעה בעבר כצומת-דרכים חשוב ביותר לשירות של סוחרים, במיוחד סוחר'יעבדים.

הצעה מאריזונה

האם מישהו מעוניין בגדרי-אבנים?
קראתי באחד מעיתוני פניכס (עיר הבירה של מדינת אריזונה, בה אני חי) קטע על הבעיות שיש ליהודים עם המרכז המורמוני העומד לקום ביריד שלים... כצאצא ישיר של יוסף סמית, מייסד דת המורמונים, מאחת מ-90 נשותיו, אני, היבר טראנל, תת'בניין בן 63 מוכן להופיע בארצכם, ולחשוף את האמת על המורמונים.

בהתחשב במצבי הכספי, תצטרכו לממן את הוצאות הנסיעה שלי ובתמורה אני מוכן להקים לכם גם גררי-אבנים מעולה.

היבר טראנל,
פלאגסטאף, אריזונה, ארצות-הברית

שתי אצבעות מקארנגי

גם בקיץ 1962 מלאה הארץ אמנים אורחים ואחד הבולטים בהם היה ילד-הפלא מטכסאס, הפסנתרן ואן קלייבורן, בן ה-20 פלוס, שבא לסידרת הופעות בארץ. אשת יחסי-הציבור שלו היתה אימו, שראגה לספק, לכל מבקש, אנקדוטה קלייבורנית מקורית, כמו זאת שסיפקה לגליון העולם הזה שהופיע השבוע לפני 25 שנה.

באחד הימים, בעת שהותו בניו יורק, עצר עובר-אורח, שלא מצא את דרכו בכרך הגדול, את ואן קלייבורן ושאל אותו: איך מגיעים לקארנגי הול (אולם-ההופעות היוקרתית של ניו-יורק, בו מופיעים רק אמנים מן הדרגה הראשונה?)

תשובתו הקצרה של קלייבורן היתה: "בעזרת אימונים רבים וממושכים!"

(המשך מעמוד 3)

וגם אהננו, בדרך כלל, לא נוהגים להתחתן עם אינדיאנים אדומי-עור! השיב לו ג'יימס גולדסמית.

חיים כהנא, חיפה

ידעתי, גם ידעתי

עוד תגובה בוויכוח סיפרותי (הכו' שך והיושר', העולם הזה 12.8.87). תורה על זכות התגובה שניתנה לי בהעולם הזה בפרשת "לוח הזמנים", שהציג נתן וך לסיפרו של ישראל כהן על יעקב שטיינברג.

מכיוון שבמיסגרת הפותחת ("על גילויים ומגלים") הובעה השערה ש"הכותבת אולי לא ידעה" על תגובתו של שלמה גרודונסקי, הערות של מסתפק במועט", אע"פ, שידעתי גם ידעתי, ואף כתבתי על כך בסעיף מיוחד כמאמר ("ישראל כהן בעיני הביקורת") שפורסם בספר-היובל לישראל כהן במלאות לו 75 שנה, שהופיע, בשנת 1980, בחוצאת עקד.

עוד אעיר, שעל תגובתו של גרודונסקי באה (בנובמבר 1963) תגובה משולשת בדבר של שלמה טנאי, ישראל כהן וועד אגודת הסופרים,

מזורר טנאי
תגובה משולשת

ועל תגובה משולשת זו הגיב גרודונסקי ברשימה נוספת בדבר, לוויכוח זה היו עוד הסתעפויות, שתוארו בהרחבה במאמרי הנ"ל.

נורית גוברין, תל-אביב

הקץ לקיפוח

על זהות המו"ל של ספר חדש
(איסר אינו מרגל סובייטי!,
העולם הזה 12.8.87).

איננו חולקים על זכותו של אורי אבנרי לבקר כל ספר היוצא לאור, אבל למה קופח חלקנו ולא צויין כי ריגול סובייטי יצא לאור בהוצאת עידנים - ידיעות אחרונות?

ירי מנולס, מנכ"ל עידנים, תל-אביב

בניגוד לניקוד

על הקטר בין הנתונים של גבר-
החלומות לתעודת-הזהות הפולי-
טית (את, המין ושמאל-ימין", הער'
לם הזה 5.8.87).

לגבר בחיי יריים שרירות ושעירות (80 נקודות); ישבן בריא (80 נקודות); תלתלים (20 נקודות); כתפיים שרירות (100 נקודות); פה גדול וחושני (5 נקודות); חזה רחב ושירי (90 נקודות) והוא לובש תחתונים נורמאליים בצבע לבן (40 נקודות). בסך הכל 415 נקודות - מה שמסווג אותי, לפי בוחן ההערפות האישיות שהעולם הזה פירסם בשבוע שעבר, כשמרנית ריאקציונית.

אבל האמת היא שאני יוצאת הקיבוץ הארצי, בעלת השקפות שמאלניות ומצביעה בבחירות לכנסת ממאלה מפ"ם.

המסקנה שלי: לא על הנקודות לכדן יאהב הארם.

יעל גרישא, תל-אביב

קווא יקי,

הנה, אחרי כמעט 20 שנה, באים אנשים ואומרים כי היתה להעולם הזה השפעה חשובה על עיצוב הדור הצעיר דאז, שריעות השבועון נקלטו והשתרשו, שתלמידיה-התיכון ראו בשביר עון זה את הכתובת לתלונותיהם. כעבור 20 שנה נבט הזרע והצמיח יצירות.

אגב, גם יוצר הסרט אוונטי פופולו סיפר בשעתו כי הרעיון המונח ביסוד הסרט בא לו בעת קריאת מאמר מסויים בהעולם הזה.

תהליך מיסתורי

מבאן גם תשובתי לאותו מראיין: אינני יודע.

כמה אנשים, הקוראים את הגליון הזה, מושפעים ממנו אך הם מושפעים ממנו? אין לדעת, ואין למרוד. השפעת עיתון אינה נקבעת על-ידי נתונים סטטיסטיים, מיספר העמודים, גודל התפוצה ועובדות כמותיות אחרות.

העולם הזה אינו בא רק למסור מידע ולספר סיפורים. הוא גם בא להנחיל מושגים, תפיסות, תמונת-עולם מסוימת. הוא רוצה לעורר למחשבה, להרגיל אנשים לפסול מוסכמות, לעזור להם לגבש לעצמם השקפה משלהם.

משום-כך היתה לשבועון זה תמיד השפעה מיוחדת על צעירים בני-עשרה, בני הגיל שלפני השורות הצבאי, אשר מושגיהם עדיין אינם נוקשים, שיש בהם הרצון למרוד כתפיסות מיושנות ומאובנות, השואפים להגררה עצמית.

כשיש השפעה כזאת, היא מתגלית רק אחרי הרבה זמן, כעבור 10 או 20 שנה, כאשר הצעירים-מאמתמול מגישים את יצירותיהם המגובשות. רק אז מסתבר לפתע, כי דברים שנאמרו בשעתו, ושלא עוררו אז שום הד שנשמע-לאוזן, נקלטו כחשאי.

כל כליית-קשורת משפיע בצורה זו או אחרת, מודעת ובלתי-מודעת, למשל: הטלוויזיה משפיעה מאוד על-ידי קביעת סדר-העדיפויות שהיא קובעת, הדברים שהיא מבליטה והדברים שהיא גונת. צהרונים משפיעים על-ידי ניסוח הכותרות הראשיות. אלה נועדו למשוך תשומת לב, ולא אחת הן מחזקות ריעות קדומות חשובות, לאומניות וגיזענות. העולם הזה משפיע בצורה שונה לגמרי, על-ידי הצגת מערכת-מושגים משלו. נדמה לי שהשפעת השבועון שונה במהותה מהשפעת כל כליית-קשורת אחר בארץ.

כך או אחרת - אין כל אפשרות לדעת, אין מדידה מדוייקת של השפעה. זהו תהליך סמוי, מיסתורי, העובר באמצעות המילה המודפסת מאדם לאדם. כל יומרתם של סוציולוגים ושאר מדענים לעקוב אחרי תהליך זה, לאתר ולמדוד אותו, נראית לי מופרכת. מופרך שיצבעתיים כל ניסיון לכלוא תהליך אנושי זה בנתונים כמותיים.

איך אנחנו מושפעים? כמה אנחנו מושפעים? האם אנחנו מושפעים כיום פחות מאשר אתמול, או יותר?

תשובה הכנה היחידה היא: איננו יודעים. אין כל אפשרות לדעת, יש לנו השערות שמקורן בתחושה, אך לא בנתונים מדעיים המאפשרים כריקה. אולי נדע בעוד 20 שנה אם גליון זה השפיע. ואיך.

ד"ר אריאל

לא מכבר שאל אותי אחד המראיינים אם העולם הזה משפיע כיום על הדור הצעיר כפי שהשפיע לפני 20 שנה.

ענית לי בכנות שאינני יודע. כי גם לפני 20 שנה לא היה לנו מושג שאנחנו מושפעים. להיפך, היתה לנו ההרגשה המובהקת שקולנו הוא כקול קורא במידבר.

"אוונטי" ו"בלוז"

באשר הוקרן כראשונה הסרט בלוז לחופש הגדול שמת' לב לעובדה שהתסריטאי מצא לנכון להוכיח בגוף הסרט את העולם הזה. התלמידים בסרט רצו לפנות אל העולם הזה כדי להתלונן על משהו.

לאחר מכן סיפר לי עיתונאי ידוע, יידיש של יוצריה-הסרט, מניין בא איזכור זה, יוצריה-הסרט,

בלוז לחופש הגדול: קומז'יץ ב-1969
קול קורא במידבר:

אמר, רצו שלום חוב להעולם הזה. כשהם היו תלמידי תיכון ב-1969, השנה המתוארת בסרט, הם הושפעו מאוד על-ידי העולם הזה. השבועון היה להם כאורים ותומים. עיצב את השקפת עולמם ומילא תפקיד חשוב בחיי הדור המתואר בסרט.

ב-1969 היה העולם הזה הקול היחיד בעולם-התיקשורת שהזהיר מפני תוצאות המילחמה שהתחוללה שנתיים לפני כן, מילחמת ששת-הימים. השבועון התנגד לשיכרוך-הניצחון שהציף את המדינה, לאווירה של אנתרופאסטר עוד, לשיגעון-ההגדלות שהפך לרוקסרינה לאומית, בהנהגת גולדה מאיר.

באותה השנה נבחרתי כשנית לכנסת, וגם שם היה קולי הקול היחיד שקרא להתפייסות עם העם הפלסטיני ולהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל, כפיתרון-קבע. אש"ף התנגד או לפיתרון זה בשצף-קצף, ואף פירסם ספר מיוחד בערבית, כדי להילחם במה שקרא "תוכנית אבנרי". גם ככל אותה תקופה היתה לנו הרגשה ברורה שאין לדברינו אלא הד קלוש. תפוצת העולם הזה היתה מצומצמת, כהנהגת כנסת נשאר רל. קיבלנו רק תגובות מעטות מן הציבור.